

Handeczeem

Wat is handeczeem?

De term eczeem wordt gebruikt voor huidafwijkingen die gepaard gaan met jeuk, roodheid, kleine bobbeltjes (papels), blaasjes, schilfering en soms vochtafscheiding. Deze verschijnselen zijn het gevolg van een ontstekingsreactie van de huid. De ontsteking bij eczeem wordt niet veroorzaakt door bacteriën of schimmels en is dan ook niet besmettelijk. Sommige vormen van eczeem kunnen heel moeilijk te behandelen zijn en langdurig blijven bestaan. Bij de meeste vormen van handeczeem spelen verschillende factoren een rol. Deze factoren kunnen zowel van buitenaf op de huid inwerken als van binnenuit komen.

Hoe ontstaat handeczeem?

Voor handeczeem zijn verschillende oorzaken aan te wijzen:

1. Irritatie van de huid

Huid-irriterende stoffen en factoren vormen bij regelmatige en/of langdurige blootstelling een belangrijke oorzaak bij het ontstaan of verergeren van handeczeem. Dit eczeem noemt men dan irritatief contacteczeem of orthoergisch contacteczeem. Huidirriterende stoffen en factoren zijn:

- Overmatig contact met water. Dit doet zich vooral voor bij de "natte beroepen": huishoudelijk werk, kappersvak, verzorgende sector (ziekenverzorging, verpleging, bejaardenhulp), schoonmaak,

horeca, bakkerij, detailhandel (groentewinkel, viswinkel en slagerij), tuinderij en veeteelt, bloemisterij, enzovoort.

- Zeep, schoonmaakmiddelen en (af)wasmiddelen. Met deze middelen wordt evengoed het vet van bijvoorbeeld vuile borden als het natuurlijke vetlaagje op de huid verwijderd.
- Sappen van groenten (onder andere ui, prei, witlof, andijvie en aardappels), van fruit (vooral sinaasappel, grapefruit, verse ananas en kiwi) en van vlees, vis en schaaldieren.
- Organische oplosmiddelen zoals terpentijn, wasbenzine, vlekkenwater, remolie, enzovoort.
- Droge, te warme of juist te koude lucht kan een belasting voor de huid zijn.
- Mechanische factoren kunnen de huid beschadigen zoals wrijving en schuren (bijvoorbeeld bij sleutelen aan auto's en motoren, of in de tuin werken).

2. Allergisch contacteczeem

Contactallergenen zijn stoffen die allergie veroorzaken door direct contact met de huid. Dit noemt men allergisch contacteczeem. Meestal gaat het om beroepsstoffen zoals bijvoorbeeld chromaat in cement, epoxyhars in tweecomponentenlijm, natuurlijke stoffen in snijbloemen (chrysant en alstroemeria), haarverf en permanentvloeistof (kapper), rubber

(gezondheidszorg), enzovoort. (zie hiervoor ook de folder "Allergisch contacteczeem").

3. Constitutioneel eczeem

Ook kan er een samenhang zijn met constitutioneel eczeem. Dit eczeem komt vooral op de kindertijd voor. Mensen met deze aangeboren aanleg voor het krijgen van eczeem kunnen gemakkelijker op latere leeftijd een handeczeem ontwikkelen. Deze vorm van handeczeem is ook gevoelig voor stressfactoren.

4. Blaasjeseczeem, ofwel dyshidrotisch of acrovesiculeus eczeem

Dit is een bijzondere vorm van handeczeem, die gekenmerkt wordt door blaasjes en soms zelfs grote blaren in de handpalmen en/of aan de zijkanten van de vingers. Deze vorm van eczeem is soms het gevolg van een schimmelinfectie aan de voeten. Heel vaak wordt geen duidelijke oorzaak gevonden.

Wat zijn de verschijnselen?

Handeczeem kan acuut (plotseling) optreden of chronisch (langdurig) aanwezig zijn. Acuut eczeem kenmerkt zich door roodheid, zwelling, bultjes, blaasjes en soms vocht dat uit de huid komt. De blaasjes drogen uiteindelijk in tot schilfers en korstjes; de huid vervelt en de roodheid neemt af.

Bij een chronisch eczeem is de roodheid meestal niet zo heftig, staat de schilfering op de voorgrond en is de huid wat verdikt. De huidlijnen worden grover dan normaal. In de stugge en/of droge huid kunnen kloven ontstaan, die pijn veroorzaken.

Aangezien handeczeem gewoonlijk jeukt, zijn er zowel in de acute- als in de chronische fase

vaak de gevolgen te zien van wrijven en krabben, dat wil zeggen wondjes, korstjes en vergroving van de huid. Een ander kenmerk van handeczeem is dat vele van de hierboven genoemde verschijnselen naast en na elkaar kunnen optreden.

Hoe wordt de diagnose gesteld?

Handeczeem zal door de dermatoloog gemakkelijk herkend worden aan de typische, uiterlijke kenmerken. Er zal uitgebreid gevraagd worden naar huidbelastende factoren in het beroep, in het huishoudelijk werk en in eventuele hobby's (Waarmee komt u allemaal in contact?). Soms is overleg met de bedrijfsarts noodzakelijk. Ook is het van belang te weten of men zelf, of iemand in de familie, eczeem heeft of in het verleden heeft gehad (constitutioneel eczeem). Vooral als het handeczeem samenhangt met het beroep zal onderzoek (zogenoemde "plakproeven") worden gedaan naar een eventuele contactallergie.

De te testen stoffen worden met pleisters op de rug geplakt en 2 dagen later weer verwijderd. Na 48 uur en 72 uur wordt de reactie op de rug beoordeeld. Als het opgebrachte materiaal ter plaatse een eczeemreactie heeft veroorzaakt, is sprake van een allergie voor de desbetreffende stof.

Wat is de behandeling?

De behandeling bestaat uit twee onderdelen:

1. Medicamenteuze behandeling

Meestal gaat het hierbij om crèmes en zalven die corticosteroiden bevatten. Soms zal gebruikgemaakt worden van teerzalven. Sinds enkele jaren worden ook tacrolimus zalf en pimecrolimus crème gebruikt bij de behandeling van eczeem. Ook behandeling met ultraviolet licht (UVB of PUVA) is mogelijk. Bij zeer ernstig of hardnekkig handeczeem kan

een korte kuur met corticosteroïden in tabletvorm (predniso(lo)n) uitkomst bieden. Wanneer het handeczeem uitgebreid bacterieel is geïnfecteerd, is soms een antibioticumkuur nodig.

Naast bovengenoemde behandelingen zal meestal ook een neutrale crème of zalf worden voorgeschreven om de huid vettig en soepel te houden. Het is van belang deze neutrale crème of zalf regelmatig, zowel op het werk als thuis, op de handen te smeren, in ieder geval steeds na het handen wassen. Deze neutrale crèmes en zalven mag men onbeperkt smeren.

2. Zoveel mogelijk vermijden van contact met zowel huid-irriterende stoffen als de stoffen waarvoor men allergisch is

Dit geldt niet alleen voor het werk, maar ook voor de privésituatie. Indien veelvuldig contact met water en schoonmaakmiddelen onvermijdelijk is, moet men zoveel mogelijk plastic (vinyl of PVC) handschoenen dragen. Het meest aantrekkelijk zijn vinyl handschoenen met een katoenen binnenbekleding om transpiratie tegen te gaan. Bij contact met chemische stoffen hebben nitril handschoenen de voorkeur, aangezien deze handschoenen vrijwel geen chemicaliën doorlaten.

Wanneer het eczeem door het werk veroorzaakt wordt, zal er overleg plaats moeten vinden met bedrijfsarts en bedrijfsleiding om na te gaan hoe contact met irriterende of allergieveroorzakende stoffen vermeden kan worden. Soms zal de werknemer in het bedrijf ander werk moeten gaan doen; een enkele keer is beroepsverandering (omscholing) de enige oplossing.

Voor jonge mensen met handeczeem of constitutioneel eczeem in het verleden is het van groot belang een goede

beroepskeuze te maken en bij voorkeur geen "nat" beroep te kiezen.

Wat kunt u zelf nog doen?

Het is van belang de huid "met zachtheid" te behandelen. Wassen met water en zeep is niet te vermijden, maar doe het met mate en gebruik zoveel mogelijk huidvriendelijke zeep. Gebruik geen zeep met een schuurmiddel erin. Probeer bij het wassen zoveel mogelijk alleen de binnenkant van de handen in te zeppen. Spoel de handen goed af en dep ze droog, bij voorkeur met een droge schone handdoek. Maak bij het afwassen bij voorkeur gebruik van handschoenen of een afwasmachine. Gebruik regelmatig een neutrale verzorgende crème of zalf.

Ook wrijven en krabben kunnen het eczeem verergeren of opnieuw doen ontstaan. Vanwege de jeuk is het vermijden ervan bij handeczeem niet altijd even eenvoudig. Probeer de nagels zo kort mogelijk te houden. Het is verstandig geen ringen te dragen. Hierdoor wordt irritatie vermeden van stoffen die zich onder de ring ophopen.

Bij schraal weer (koud, droog en winderig) kan het eczeem verergeren. Gebruik dus tijdig warme handschoenen en een verzorgende crème of zalf om de huid vet te houden.

Wat zijn de vooruitzichten?

Handeczeem heeft de naam hardnekkig en langdurig, zo niet levenslang te zijn. Wanneer men echter in staat is contact met huid-irriterende stoffen en eventuele allergenen consequent te vermijden, zal het eczeem dikwijls sterk afnemen of verdwijnen. De kans dat het handeczeem terugkomt blijft altijd aanwezig.

Deze folder is een uitgave van de Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie.

© Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie - Versie 20-07-2008

Bij het samenstellen van deze informatie is grote zorgvuldigheid betracht. De Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie wijst desondanks iedere aansprakelijkheid af voor eventuele onjuistheden of andere tekortkomingen in de aangeboden informatie en voor de mogelijke gevolgen daarvan.

Opmerkingen over deze folder

Ontbreekt er informatie in deze folder of is iets onduidelijk beschreven, dan horen wij dat graag. U kunt uw opmerkingen doorgeven via voorlichting@zha.nl